РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г.)

§ 1. В чл. 35 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 след думите „чл. 219“ се добавя „чл. 220“, а думите „чл. 350, ал. 2“ се заменят с „чл. 350, ал. 3“.

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) На Софийския градски съд като първа инстанция са подсъдни делата за престъпления от общ характер, извършени от съдии, прокурори и следователи, от други лица с имунитет, както и от членове на Министерския съвет, освен ако не се прилагат специалните правила на глави тридесет и първа и тридесет и първа „а“.

§ 2. В чл. 46 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 3, в изречение второ след думата „писмени“ се добавят думите „и мотивирани“.

2. Създава се нова ал. 4:

„(4) Прокурорът, получил указанията по ал. 3, може да поиска тяхната проверка по служебен ред от съответната по-горестояща прокуратура.“

3. Досегашната ал. 4 става ал. 5.

§ 3. В чл. 60 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1 и се изменя така:

„(1) Подписката се състои в забрана за обвиняемия да напуска местоживеенето си без разрешение на съответния орган.“

2. Създава се ал. 2:

„(2) Спазването на забраната по ал. 1 се контролира посредством периодична регистрация в службите на Министерството на вътрешните работи по ред, предвиден в закон. За констатирани нарушения на забраната се уведомява съответният прокурор.“

§ 4. В чл. 61 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 8:

„(8) Представената гаранция обезпечава и държавни вземания, произтичащи от наложено наказание глоба или конфискация, както и от присъдени разноски в наказателното производство.“

2. Досегашната ал. 8 става ал. 9 и се изменя така:

„(9) Гаранцията се освобождава, когато обвиняемият бъде освободен от наказателна отговорност или от изтърпяване на наложеното наказание, оправдан, осъден на наказание без лишаване от свобода или задържан за изпълнение на наказанието, освен ако парите или ценните книжа не изпълняват обезпечителната функция по ал. 8.“

§ 5. В чл. 62 се създават ал. 3, 4 и 5:

„(3) Съдът определя адреса, на който ще се изпълнява домашния арест.

(4) Спазването на забраната по ал. 1 се контролира чрез средства за електронно наблюдение по ред, предвиден в закон. За констатирани нарушения на забраната се уведомява съответният прокурор.

(5) За сроковете на мярката в досъдебното производство се прилага съответно чл. 63, ал. 4.“

§ 6. В чл. 68 се правят следните изменение и допълнения:

1. В ал. 1, в изречение второ думите „граничните контролно-пропускателни пунктове“ се заменят с „компетентните служби на Министерството на вътрешните работи“.

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) На лицата с наложена забрана по ал. 1 се отнемат документите за самоличност по чл. 13, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за българските лични документи и им се издават заместващи документи по ред, предвиден в закон.“

3. Досегашните ал. 2, 3 и 4 стават съответно 3, 4 и 5.

4. Досегашната ал. 5 става ал. 6 и в нея думите „по реда на ал. 4“ се заменят с „по реда на ал. 5“.

5. Досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея думите „правомощията по ал. 1 и 5“ се заменят с „правомощията по ал. 1 и 6.“

§ 7. В чл. 111, ал. 5 след думите „растенията, съдържащи наркотични вещества“ се добавя „както и акцизните стоки“, а думите „при условията и

по реда на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите“ се заменят с „при условия и по ред, предвидени в закон“.

§ 8. В чл. 165 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 3:

„(3) В неотложни случаи, когато това е единствена възможност за събиране и запазване на доказателствата, органите на досъдебното производство могат да извършат задържане и изземване на кореспонденция без разрешението по ал. 2, като протоколът за извършеното действие по разследването се представя от наблюдаващия прокурор за одобряване от съдията незабавно, но не по-късно от 24 часа“.

2. Досегашните ал. 3, 4 и 5 стават съответно ал. 4, 5 и 6.

§ 9. В чл. 173 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 5:

„(5) Специални разузнавателни средства могат да се използват и спрямо свидетел по наказателното производство, който е дал съгласието си за това, за установяване на престъпна дейност по чл. 172, ал. 2 на други лица“.

2. Досегашната ал. 5 става ал. 6 и се изменя така:

„(6) В случаите по ал. 5, както и в случаите по чл. 123, ал. 7, към искането се прилага и писменото съгласие на лицето, спрямо което ще се използват специалните разузнавателни средства.“

§ 10. В чл. 174 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 думите „по отношение на военнослужещите“ се заменят с думите „по дела, подсъдни на военен съд“.

2. Алинея 5 се изменя така:

„(5) Разрешението за използване на специални разузнавателни средства по отношение на съдии, прокурори и следователи се дава предварително от председателя на Върховния касационен съд или от изрично оправомощен от него заместник-председател, по искане на главния прокурор или изрично оправомощен от него заместник.“

§ 11. В чл. 178 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 5:

„(5) На народни представители и общински съветници връчването може да стане чрез председателя на Народното събрание или председателя на общинския съвет или техен служител, натоварен да приема книжа“.

2. Досегашните ал. 5, 6, 7, 8 и 9 стават съответно ал. 6, 7, 8, 9 и 10.

§ 12. В чл. 194 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 след думите „чл. 95-110“ се добавя „чл. 123, чл. 212, ал. 5, чл. 286-289, чл. 295, чл. 299“;

б) създава се нова т. 1а:

„1а. за тежки умишлени престъпления по раздели I, IV, V и VIII от глава втора на Особената част на Наказателния кодекс, извършени от непълнолетни лица“.

в) точка 2 се изменя така:

„2. за престъпления, извършени от съдии, прокурори и следователи, от други лица с имунитет, от членове на Министерския съвет или от държавни служители в Министерството на вътрешните работи или в Държавна агенция „Национална сигурност“, както и от служители на Агенция „Митници“ в качеството им на разследващи органи;“

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Главният прокурор или оправомощен от него заместник могат да възложат разследването по дела по ал. 1 да се извърши от следовател при Националната следствена служба.“

3. Досегашните ал. 2, 3 и 4 стават съответно ал. 3, 4 и 5.

§ 13. В чл. 242 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 3:

„(3) Когато намери за необходимо, прокурорът може да извърши и допълнителни действия по разследването, след което предявява разследването.“

2. Досегашната ал. 3 става ал. 4 и думите „ал. 1 и 2“ се заменят с „ал. 1-3“.

§ 14. В чл. 249, ал. 3 след думата „обжалване“ се добавя „от лицата по чл. 248, ал. 2, т. 3“.

§ 15. В чл. 288 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

„(2) В случаите по ал. 1 определението подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.“

§ 16. В чл. 309 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се нови ал. 2 и 3:

„(2) Когато подсъдимият е признат за виновен, осъден е на наказание лишаване от свобода, изпълнението на което не е отложено по чл. 66 от Наказателния кодекс и е налице реална опасност да се укрие, съдът може да замени мярката за неотклонение с по-тежка, или да вземе такава.

(3) Когато подсъдимият е признат за виновен и е осъден на наказание не по-малко от десет години лишаване от свобода или друго по-тежко

наказание, реалната опасност подсъдимият да се укрие е налице, освен ако от доказателствата по делото не се установява противното.“

2. Досегашната ал. 2 става ал. 4 и се заменя така:

„(4) Когато подсъдимият е освободен от наказателна отговорност, осъден е условно, осъден е на наказание, по-леко от лишаване от свобода, или е оправдан, мярката за неотклонение се отменя или се заменя с най-леката, предвидена в закона, освен ако е представена гаранция, която изпълнява и функциите по чл. 61, ал. 8. В този случай задържаният подсъдим се освобождава още в съдебната зала.“

3. Досегашната ал. 3 става ал. 5.

4. Досегашната ал. 4 става ал. 6 и в нея думите „ал. 2 и 3“ се заменят с „ал. 2 – 5“.

§ 17. В чл. 329 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) По дела с обвинение за тежко престъпление присъствието на подсъдимия в съдебно заседание е задължително.“

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 18. В чл. 340 се създават ал. 3, 4 и 5:

„(3) При постановяване на решение, с което на основание чл. 337, ал. 2 се изменя осъдителна присъда и се определя наказание лишаване от свобода, изтърпяването на което не е отложено по чл. 66 от Наказателния кодекс, или друго по-тежко наказание, решението се обявява в съдебно заседание с призоваване на страните.“

„(4) Когато решението по ал. 3 подлежи на касационна проверка, съдът се произнася по мярката за неотклонение, като прилага съответно чл. 309, ал. 2 или ал. 3. Определението подлежи на обжалване и протест пред Върховния касационен съд.“

„(5) Когато решението по ал. 3 не подлежи на касационна проверка, прокурорът може да поиска незабавно негов препис и да разпореди привеждането на лицето в съответния или в най-близкия до седалището на съда затвор. Издалият разпореждането прокурор уведомява първоинстанционния прокурор, който предприема действия по изпълнение на присъдата след получаването ѝ от съда.“

§ 19. В чл. 369 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 изречение второ се изменя така: „В тримесечния срок не се включва срокът по чл. 242, ал. 3, както и срокът, през който наказателното производство е било спряно на основание чл. 25.“

2. В ал. 2 думите „тримесечния срок“ се заменят със „сроковете по ал. 1“.

3. В ал. 5 се създава изречение второ: „Определението по ал. 3 подлежи на протестиране по реда на глава двадесет и втора.“

§ 20. В чл. 377 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

„(2) Разпореждането по ал. 1 подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора.“

§ 21. В чл. 396, ал. 1, т. 1 думите „по Закона за отбраната и въоръжените сили“ се заличават.

§ 22. В чл. 400 след думите „Министерството на вътрешните работи по“ се добавя „чл. 60, ал. 2“ и се поставя запетая.

§ 23. В чл. 411а се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя и допълва така:

„(1) На специализирания наказателен съд са подсъдни делата за престъпления по:

1. Глава първа от Особената част на Наказателния кодекс;

2. чл. 321 и чл. 321а от Наказателния кодекс;

3. чл. 116, ал. 1, т. 10, чл. 131, ал. 1, т. 8, чл. 142, ал. 2, т. 8, чл. 142а, ал. 2, предложение второ, чл. 143, ал. 2, предложение второ, чл. 143а, ал. 3, предложение второ, чл. 155, ал. 5, т. 1, чл. 156, ал. 3, т. 1, чл. 159, ал. 5, чл. 159г, предложение второ, чл. 162, ал. 3, предложение първо и ал. 4, чл. 195, ал. 1, т. 9, предложение второ, чл. 199, ал. 1, т. 5, чл. 208, ал. 5, предложение първо, чл. 213а, ал. 2, т. 5, предложение второ и ал. 3, т. 3, чл. 214, ал. 2, т. 1 и 2, чл. 235, ал. 4, предложение първо, чл. 242, ал. 1, буква „ж“, чл. 253, ал. 3, т. 1, предложение второ, чл. 256, ал. 2, предложение второ, чл. 278а, ал. 3, предложение трето, чл. 280, ал. 2, т. 5, чл. 330, ал. 2, т. 4, чл. 346, ал. 6, предложение второ, чл. 354а, ал. 2, т. 1, чл. 354б, ал. 2-4, чл. 354в, ал. 2-4 и чл. 356б, ал. 2 от Наказателния кодекс.“

2. Алинея 2 се отменя.

3. В ал. 3 думите „ал. 1 и 2“ се заменят с „по ал. 1“.

§ 24. Чл. 411 г се отменя.

§ 25. В чл. 416 се правят следните допълнения:

1. Създава се нова ал. 5:

„(5) Изпълнението на вземания по ал. 4 може да се насочи и върху внесените като гаранция пари и ценни книжа“.

2. Досегашната ал. 5 става ал. 6.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 26. (1) Неприключените наказателни дела, чиято подсъдност се променя, се разглеждат от съдилищата, в които са образувани.

(2) Неприключените досъдебни производства се довършват от органите, пред които са висящи.

§ 27. В чл. 42, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража *(Обн., ДВ, бр. 25 от 3.04.2009 г., в сила от 1.06.2009 г., изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., бр. 32 от 27.04.2010 г., в сила от 28.05.2010 г., доп., бр. 73 от 17.09.2010 г., в сила от 17.09.2010 г., бр. 81 от 18.10.2011 г., изм. и доп., бр. 103 от 28.12.2012 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., бр. 68 от 2.08.2013 г., в сила от 2.08.2013 г., бр. 53 от 27.06.2014 г.)* след думите „влязла в сила присъда“ се поставя запетая и се допълват думите „включително и доведените в изпълнение на разпореждане на прокурор по чл. 340, ал. 5 от Наказателно-процесуалния кодекс“.

§ 28. В Закона за специалните разузнавателни средства *(Обн., ДВ, бр. 95 от 21.10.1997 г., доп., бр. 70 от 6.08.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм., бр. 49 от 16.06.2000 г., в сила от 16.06.2000 г., бр. 17 от 21.02.2003г., доп., бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г., изм., бр. 45 от 2.06.2006 г.. бр. 82 от 10.10.2006 г.. изм. и доп., бр. 109 от 20.12.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., бр. 43 от 29.04.2008 г., бр. 109 от 23.12.2008 г., бр. 88 от 6.11.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., изм., бр. 103 от 29.12.2009 г., изм, и доп., бр. 32 от 27.04.2010 г., в сила от 28.05.2010 г., бр. 88 от 9.11.2010 г., в сила от 9.11.2010 г., изм., бр. 1 от 4.01.2011 г., е сила от 4.01.2011 г., изм. и доп., бр. 13 от 11.02.2011 г., в сила от 12.08.2011 г., изм., бр. 44 от г., в сила от 1.07.2012 г., доп., бр. 17 от 21.02.2013 г., изм., бр. 52 от 14.06.2013 г., в сила от 14.06.2013 г.. изм. и доп., бр. 70 от 9.08.2013 г., в сила от 9.08.2013 г., изм., бр. 111 от 27.12.2013 г., в сила от 31.12.2012 г., изм. и доп., бр. 53 от 27.06.2014 г., изм., бр. 107 от 24.12.2012 г., в сила от 1.01.2015 г.)* се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 12 се създава ал. 3:

„(3) Специални разузнавателни средства могат да се използват и спрямо свидетел по наказателно производство, който е дал съгласието си за това, за установяване на престъпна дейност по чл. 3, ал. 1 на други лица.“

2. В чл. 13 се правят следните изменения и допълнения:

а) създава се нова ал. 3:

„(3) Искането за използване на специални разузнавателни средства спрямо съдия, прокурор или следовател се внася от главния прокурор или оправомощен негов заместник. В досъдебното производство искането се прави по предложение на наблюдаващия прокурор.“

б) досегашната ал. 3 става ал. 4.

в) досегашната ал. 4 става ал. 5 и се изменя така:

„(5) Други органи, освен посочените в ал. 1, 2 и 3, не могат да искат и да използват специални разузнавателни средства.“

3. В чл. 14 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 1 след думите „наблюдаващия прокурор“ се поставя запетая и се добавя „а в случаите на чл. 13, ал. 3 - от главния прокурор или оправомощен негов заместник“.

б) в ал. 2 думите „чл. 12, ал. 2“ се заменят с „чл. 12, ал. 2 или 3“.

4. В чл. 15 се правят следните изменения:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) Ръководителите на органите по чл. 13, ал. 1 или наблюдаващият прокурор предоставят искането до председателите на Софийския градски съд, съответните окръжни или военни съдилища, на специализирания наказателен съд или до оправомощен от тях заместник-председател, които дават писмено разрешение за използването на специалните разузнавателни средства или отказват използването им, като мотивират акта си.“

б) алинея 3 се изменя така:

„(3) По реда на ал. 1 и 2 разрешение за използване на специални разузнавателни средства дава председателят на Върховния касационен съд или изрично оправомощен от него заместник-председател, когато се иска прилагане на специални разузнавателни средства спрямо съдия, прокурор или следовател.“

5. В чл. 22, ал. 2 думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“.

6. В чл. 26 думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“.

7. В чл. 27, ал. 1 думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“.

8. В чл. 29 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 1 в изречение второ, думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“, а в изречение трето и четвърто думите „чл. 13, ал. 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 2 или 3“.

б) в ал. 3, т. 1 думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“.

в) в ал. 3, в т. 2 на края на изречението се добавя „или ал. 3“.

г) в ал. 7 думите „чл. 13, ал. 1 или 2“ се заменят с „чл. 13, ал. 1, 2 или 3“.

д) алинея 8 се изменя така:

„(8) Председателите на окръжните съдилища и председателят на Върховния касационен съд, дали разрешения за използване на специални разузнавателни средства, включват в годишните си доклади данни за броя на дадените разрешения и изготвените веществени доказателствени средства.“

9. В чл. 31, ал. 5 думите „чл. 12, ал. 2“ се заменят с „чл. 12, ал. 2 или ал. 3“.

ВНОСИТЕЛИ:

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

I. Законопроектът има за основно предназначение да повиши ефективността на мерките за неотклонение и на другите форми на процесуална принуда, прилагани спрямо обвиняеми и подсъдими лица - така, че те да изпълняват успешно целите по чл. 57 НПК, без да се явяват неоправдано засягане на лични и имуществени права и при предоставяне на необходимите средства за защита.

Досегашната уредба по НПК не предлага достатъчно надеждни гаранции, че посредством мерките за процесуална принуда се обезпечава безпрепятственото водене на наказателното производство, неговото своевременно приключване и особено изпълнението на влязлата в сила присъда. Затова първостепенна задача на проекта е мерките на процесуална принуда, освен другите си задачи, да осигуряват и изпълнението на наказанието при осъдителна присъда, включително събирането на държавните вземания, произтичащи от наложени имуществени наказания и присъдени в тежест на осъдения разноски.

Констатациите за нормативен недостиг важат в най-голяма степен при решаване на въпроса за съответна и способна да изпълни целите си мярка за неотклонение в съдебната фаза на наказателния процес. Действащата правна уредба лимитира основанията за вземане на мярка за неотклонение или замяната й с по-тежка, като ги обвързва само с процесуалното поведение на подсъдимия и нарушаването на задълженията, произтичащи от това му качество1. Съдът не може да използва нито една от двете възможности, дори ако в съдебната фаза поради други обстоятелства констатира наличие на реална опасност подсъдимият да се укрие или да осуети изпълнението на крайния съдебен акт. Това ограничение действа включително и след постановяване на осъдителна присъда и налагане на наказания лишаване от свобода в размери, съответни на критериите за наказуемост при първоначално вземане на мярка за неотклонение „задържане под стража" по чл. 63, ал. 2, т. 3 НПК и се явява несъответно и непродуктивно. Затова проектът предвижда съдът да бъде снабден изрично с правомощия да взема и изменя в по-тежка мярката за неотклонение, когато постановява осъдителна присъда с наказание лишаване от свобода. И в двете предложени хипотези съдът преценява реалната опасност подсъдимият да се укрие и не е изправен пред основание за задължително и безалтернативно определяне на мярка за неотклонение „задържане под

В този смисъл вж. и Тълкувателно решение № 3 от 15.11.2012 г. наВКС по т.д. № 3/2012 г.

стража". Подобна хипотеза не би била съответна на практиката на Европейския съд по правата на човека.

Отсъствието на ясно разпределяне на компетентността и нормативна уредба относно контрола върху спазването на задълженията и забраните, включени в мерките за неотклонение „подписка" и „домашен арест", води до затруднения, а често и до невъзможност да се констатират нарушения, когато те не се изразяват в неявяване пред съответния орган без уважителни причини. Допълнителният ефект от този нормативен дефицит, чието запълване предполага изменения не само в НПК, а и в други закони, е този, че най-леката мярка за неотклонение „подписка" се възприема като едно пожелание към обвиняемия или подсъдимия да се съобразява с ограничения, за чието спазване никой не следи. Така вземането на мярка за неотклонение „подписка" неоправдано се превръща в стандарт и в случаите, когато напълно отсъстват основания да се предполага, че обвиняемият може да се укрие, да извърши престъпление или да осуети изпълнението на окончателния съдебен акт. В такива случаи вземането на мярка за неотклонение изобщо не се дължи, по аргумент от чл. 56, ал. 1 НПК.

Решаването на конкретния наболял проблем, свързан с бягствата на подсъдими от правосъдието, включително и непосредствено преди приключване на наказателното производство, изисква не само разширяване на възможностите за вземане и изменение на мярката за неотклонение след постановяване на осъдителна присъда. Когато ефективното наказание лишаване от свобода е следствие от въззивно решение, с което се изменя първоинстанционната присъда при наличието на съответен протест или на жалба, въззивният съд трябва да има възможност да приложи правилата за произнасяне по мярката за неотклонение при произнасяне на присъда. Това разрешение се предлага в проекта за случаите, в които актовете на въззивния съд подлежат на касационна проверка. Ако решението на въззивния съд по чл. 337, ал. 2 НПК е окончателно, превенцията срещу евентуално осуетяване на изпълнението на наказанието от страна на осъдения не може да се постигне с изменяне на мярката за неотклонение, тъй като вече няма да е налице висящо наказателно производство. Затова в тези случаи проектът предвижда възможност за незабавно привеждане в изпълнение на влезлия в сила съдебен акт, която се използва по преценка на участвалия във въззивното производство прокурор.

Промени се предлагат и в други институти, целящи да обезпечат участието на обвиняемия/подсъдимия в наказателното производство. Една от тях е въвеждането на задължително участие на подсъдимия във въззивното производство. Такова предназначение има поначало и мярката за процесуална принуда по чл. 68 НПК „забрана за напускане на пределите на Република България", налагана по наказателни производства с обвинение за тежко умишлено престъпление. В съвременните условия тя,

обаче, енедостатъчно ефективна, защото изпълнението й се осигурява единствено чрез изземване на международния паспорт на лицето. Граничният контрол при напускане на страна през вътрешна граница на Европейския съюз се свежда до установяване на самоличност и проверка за редовност на представения документ (а за българските граждани такава е и личната карта) и избирателна проверка в информационните масиви. Възможностите лица с наложена забрана по чл. 68 НПК да напуснат страната биха се ограничили съществено, ако за времето на действие на мярката им се отнемат документите за самоличност по чл. 13, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за българските лични документи (ЗБЛД), в това число и личната карта, като им се издадат заместващи документи. В настоящия проект се предлага основното правило да бъде възведено в НПК, но за да заработи то, ще е необходимо в ЗБЛД да се развие подробно редът за отнемане и за издаване на заместващи документи.

Предлаганите нормативни разрешения за оптимизиране на уредбата на 111! К в това направление се съдържат в §§ 3, 4, 5, 6, 16,17,18, 22,25,27.

II. Законопроектът предвижда промени в подследствеността и подсъдността на наказателните дела, преследвайки две групи цели.

Първата от тях е обезпечаване на качествена работа в досъдебното производство по определени дела и създаване на условия за рационално използване на ресурса на следователите. Проектът предвижда допълване на тяхната нормативно установена компетентност с дела, които поначало се отличават с висока фактическа и правна сложност2. Наред е това, се предлага следователите да имат законово определена компетентност за разследване по делата за повечето тежки умишлени престъпления против личността, когато са извършени от непълнолетни. Освен в търсене на оптимално използване на ресурсите, това разрешение се предлага и като се отчитат спецификите при воденето на наказателно производство срещу незрял извършител на тежко престъпление и нуждата от адекватна квалификация на разследващите органи. Посрещната е и потребността от първична законова регулация на възможностите и реда за възлагане на разследването на Националната следствена служба.

Втората група цели се постига чрез предложения за: - оптимизиране на родовата подсъдност на окръжните съдилища като първа инстанция. Предлага се изправяне на досегашни нормативни пропуски при препратките между НПК и НКЗ и концентриране на родовата подсъдност за сходни и преливащи се състави, имащи важно значение за съдебната практика;

---

[2] В т.ч. причиняване на смърт при професионална непредпазливост; документна измама в особено големи размери, представляваща особено тежък случай; тежки престъпления против правосъдието.

[3] Досега в разпоредбата на чл. 35, ал. 2 НПК не е отразено изменението на чл. 350 НК от 2004 г, и уреждането на тежкоквалифицирания състав в ал. 3.

прецизно определяне на подсъдността на Софийския градски съд по дела за престъпления извършени от лица с имунитет, включително и от магистрати, независимо дали деянието е осъществено при упражняване на съдебната власт, по който въпрос досега има противоречива практика. * - етена е потребността от нормативно решаване на възможната конкуренция на подсъдности между Софийския градски съд и съдилищата, чиято подсъдност е определена с особените правила на глави тридесет и първа и тридесет и първа „а" (Специализирания наказателен съд и военните съдилища);съсредоточаване на подсъдността на Специализирания наказателен съд само върху престъпления, свързани с дейността на организирани престъпни групи и престъпления с „висок профил" - тези по Глава първа от Особената част на НК;

- разширяване на подсъдността на военните съдилища и за престъпления, извършени от чужди военнослужещи под българска наказателна юрисдикция, чийто статут не се определя от Закона за отбраната и въоръжените сили.

Предлаганите нови нормативни разрешения в това направление се съдържат в §§ 1,10,12,23, 24.

III. Законопроектът цели и създаване на условия, спомагащи за повече ефективност, самостоятелност, оперативност и гаранции за опазване на следствената тайна в работата на органите на досъдебното производство.

Част от предвидените изменения и допълнения са реакция на отдавна констатирана непоследователност при уреждането на правомощията на страните в производството да предизвикат въззивна проверка на актовете на съда, с които съдебното производство се прекратява и делото се връща на прокурора. Досега тази възможност бе поставяна в зависимост както от процесуалния стадий, в който съдът констатира наличието на нарушение, така и от вида на провежданото производство и прилагането на особени правила по Част пета на НПК. Законопроектът залага на идеята, че във всички случаи актовете, с които съдът прекратява съдебното производство и връща делото на прокурора, трябва да полежат на обжалване и протестиране по реда на Глава двадесет и втора на НПК.

По-голяма оперативност в досъдебната фаза при съответните гаранции за защита на правата на гражданите и принципа за независимост на магистрата при упражняване на съдебната власт се търси чрез:

- изискването горестоящият прокурор да мотивира писмените си указания към подчинения прокурор и изричното уреждане на възможността да се иска тяхната служебна проверка;
- допълването на чл. 111 НПК е правилото за унищожаване преди приключване на наказателното производство на иззети като веществени

доказателства акцизни стоки, чието съхраняване е поначало рисково и ресурсоемко;
уреждането на възможност за последващ съдебен контрол върху проведено при условията на неотложност задържане и изземване на
кореспонденция;
- изричното прогласяване на възможността, прокурорът да осъществява сам действия по разследване в стадия по Глава осемнадесета на НПК, без да е необходимо да се обосновава наличието на допуснато съществено процесуално нарушение при предявяване на разследването;
- улесняване на призоваването по месторабота на членове на колективни законодателни органи, чийто ръководител няма качеството на работодател.

Специален акцент в законопроекта е оптимизирането на процесуалните правила за използване на специални разузнавателни средства и най-вече разпределянето на компетентността при внасяне на искане и даване на разрешение за използване на този способ за доказване. Доразвива се логиката, че при прилагане на особените правила на глави тридесет и първа и тридесет и първа „а", компетентен да разреши използването на специални разузнавателни средства е съдът, на който делото е подсъдно. Предлага се такава компетентност да бъде призната и на военния съд, независимо от качеството на лицето, спрямо което се прилага способът. По чувствителния въпрос за прилагане на специални разузнавателни средства спрямо съдии, прокурори и следователи, законопроектът залага на нов подход, който цели да доведе до концентриране на правомощията за внасяне на искане и даване на разрешение на най-високите нива в съдебната система. По този начин се търсят повече гаранции за прецизно и обосновано прилагане на този инвазивен способ, допълнителен контрол върху правилността на преценката на наблюдаващия прокурор и превенция срещу изтичане на информация и опазване на следствената тайна. Урежда се и възможността, специални разузнавателни средства да се използват и спрямо свидетел по наказателното производство, който е дал писмено съгласие за това, не само като мярка за защита на застрашено лице, но и с оглед доказване на престъпна дейност на други лица по същото наказателно производство.

Промени във връзка с уредбата на използването на специални разузнавателни средства по НПК предопределят и съответни промени на отрасловия Закон за специалните разузнавателни средства. Те са разписани детайлно в преходните и заключителни разпоредби на проекта На тази група въпроси, по които е установена необходимост от законодателни изменения, кореспондират §§ 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 19,20,28.

ВНОСИТЕЛИ: